

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 432/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Spoluvlastníci spoločnej nehnuteľnosti zapísaní na liste vlastníctva č. [REDAKOVANÉ] vedenom pre k. ú. [REDAKOVANÉ]** v zastúpení **Lesné spoločenstvo pozem. spol. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]**, zastúpeného advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, Podjavorinskej 7, Bratislava 1, proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 23C/9/2019 (pôvodne sp. zn. 7C/471/2002) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 23C/9/2019 (pôvodne sp. zn. 7C/471/2002) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trenčín **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 23C/9/2019 **k o n a ť** bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **10 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Trenčín **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trenčín **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a namietané konanie

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 26. júna 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2, súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadostučinenie 90 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou 20. mája 2002 domáhal určenia vlastníckych práv k pozemkom v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. V konaní je celkovo 146 spoluvlastníkov, za ktorých koná sťažovateľ. Sťažovateľ uvádza že konanie bolo od počiatočného štádia poznačené prietahmi, pričom súd bol absolútne nečinný v rokoch 2003 a 2004. V konaní boli nariadené pojednávania v roku 2005, 2006, 2008 a 2009. Okresný súd vykonal v rokoch 2010 a 2011 znalecké dokazovanie.

3. Okresný súd vo veci vyhlásil rozsudok 15. apríla 2015, ktorý odvolací súd potvrdil. Dovolací súd uznesením z 15. apríla 2019 zrušil rozhodnutie krajského súdu a okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 20. mája 2019. Uznesením z 11. novembra 2019 okresný súd nariadil neodkladné opatrenie, ktoré odvolací súd uznesením z 31. marca 2020 potvrdil.

4. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako dvadsaťdva rokov. Tvrdil, že v priebehu konania upozorňoval na zbytočné prietahy v konaní písomnými urgenciami. Napriek ubezpečeniam predsedníčky okresného súdu, že bude vec sledovať tak, aby nedochádzalo k žiadnej nečinnosti a prietahom v konaní, bol v priebehu roku 2022 aj v prvej polovici roku 2023 okresný súd nečinný a uvedený stav trvá dosiaľ.

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 432/2024 z 24. septembra 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že ide o zložitý právny spor v dôsledku vysokého počtu účastníkov. Dodal, že k ustáleniu okruhu žalovaných došlo uznesením z 22. marca 2024. Ozrejmil, že k celkovej dĺžke konania prispela aj šesťnásobná zmena zákonného sudcu. K uplatnenému finančnému zadostučineniu uviedol, že sťažovateľ k celkovej dĺžke konania svojím správaním prispel z dôvodu opakovanej zmeny žalobného petitu.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

8. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd nepovažoval za významné podrobne skúmať konkrétne obdobia nečinnosti (resp. sporadické úkony súdu), pretože ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 289/2010). V súlade s judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prieťahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 491/2021).

9. Predmetom konania je žaloba o určenie vlastníckych práv k pozemkom, tomuto konaniu ústavný súd pripisuje istú mieru zložitosti v dôsledku vysokého počtu účastníkov konania, ktorých okresný súd ustálil až po dvadsiatich dvoch rokoch (uznesením z 22. marca 2024). Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že vo veci vydal meritórne rozhodnutie prvýkrát po trinástich rokoch (zamietavý rozsudok z 15. apríla 2015). Odvolací súd rozsudkom z 19. apríla 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil. Dovolací súd na dovolanie žalobcu uznesením z 15. apríla 2019 rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 20. apríla 2019 a vec je vedená pod novou sp. zn. 23C/9/2019. Okrem iného k celkovej dĺžke konania nepochybne prispela šesťnásobná zmena zákonného sudcu.

10. Trvanie súdneho sporu (viac ako dvadsaťdva rokov) výrazne vybočilo z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Posudzovaná vec zjavne odôvodňuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Z prezentovaného postupu okresného súdu rezonujú obavy, čo sa týka včasnosti vybavenia veci, preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu vo veci konať bez zbytočných prieťahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

12. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 90 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva

v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd sleduje zásadu spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (žaloba o určenie vlastníckych práv k pozemkom), povahu a význam dotknutých práv, dĺžku konania (dvadsaťdva rokov), správanie sťažovateľa, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi 10 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde] a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel.

13. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 856,75 eur vrátane 20 % DPH.

14. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu